

Cover Page

Universiteit Leiden

The handle <http://hdl.handle.net/1887/33834> holds various files of this Leiden University dissertation

Author: Lewis, Oliver

Title: Legal capacity in international human rights law

Issue Date: 2015-07-01

Summary in Dutch

‘Handelingsbekwaamheid en internationale mensenrechten’

Dit boek bestaat uit drie delen. Na het inleidende hoofdstuk 1 volgt deel één (hoofdstukken 2, 3 en 4). Dit hoofdstuk onderzoekt de materiële inhoud van het recht op handelingsbekwaamheid en hoe het is gesitueerd binnen het bouwwerk van het internationale mensenrechtenrecht. In deel twee (hoofdstukken 5 en 6) onderzoek ik de rol van de rechterlijke macht en analyseer ik de belangrijkste jurisprudentie met betrekking tot het recht op handelingsbekwaamheid. Tenslotte richt deel drie (hoofdstukken 7 en 8) zich op drie gebieden die worden beïnvloed door handelingsbekwaamheid: het gezondheidsrecht, het internationale kader van de preventie van foltering, en wereldwijde geestelijke gezondheid.

Deel een

Handelingsbekwaamheid heeft een gestage evolutie in het internationale mensenrechtenrecht ondergaan - enkele karakteriseren dit als een revolutie.

Hoofdstukken 2, 3 en 4 geven aan hoe door de geschiedenis heen internationale juridische normen ‘handelingsbekwaamheid’ hebben benaderd en de hoofdstukken verklaren de radicaal andere visie op de handelingsbekwaamheid in het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap (CRPD).

Hoofdstuk 2 bevat het volledige arsenaal aan uitspraken van internationale organisaties over handelingsbekwaamheid. Het bekrachtigt de aanpak van de handelingsbekwaamheid verwoord in artikel 12 van het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap en geeft een samenvatting van de geschiedenis van de handelingsbekwaamheid en bijbehorende concepten.

Het CRPD is nu het wereldwijde normatieve kader met betrekking tot handelingsbekwaamheid en de daarin vervatte relevante bepalingen zijn in detail onderzocht. Het hoofdstuk legt uit hoe plaatsvervangende besluitvormingssystemen van voogdij niet zullen kunnen voortbestaan, bekeken door de lens van de CRPD.

Dit hoofdstuk analyseert hoe de CRPD pleit voor hervorming van wetgeving om systemen op basis van autonome besluitvorming te creëren plus de ondersteuning die een persoon nodig kan hebben om zijn weg door het leven te vinden.

Het hoofdstuk analyseert de grootste internationale bedreigingen die de CRPD kunnen ondermijnen, namelijk de interpretatieve verklaringen en voorbehouden die negen verdragsstaten op artikel 12 van het VN-Verdrag hebben gemaakt. Het hoofdstuk stelt dat veel van deze voorbehouden misschien onrechtmatig zijn volgens het gevestigde internationaal publieke recht.

Hoofdstuk 3 analyseert met name artikel 6 (recht op een eerlijk proces) en artikel 8 (privacy) van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens en stelt dat voogdijkwesties veel serieuzer genomen moeten worden door rechtbanken. Het hoofdstuk citeert de toenmalige VN-secretaris-generaal in 2003 die heeft gezegd dat het doel van voogdij is om mensen te beschermen, en dat we 'oneigenlijk gebruik van, en het gebruik van voogdij regelingen moeten voorkomen.'

Hoofdstuk 4 belicht de reden waarom het VN-Verdrag bestaat, zich verhoudt tot mensenrechten, en de relevantie voor de geestelijke gezondheid. Het suggereert dat het VN-Verdrag "de expressieve rol belichaamt van de mensenrechten door actoren aan te moedigen om aannames te heroverwegen, posities te evalueren en bestaande concepten of paradigma's te herzien". Het geeft een overzicht van de onafhankelijke mechanismen op internationaal en nationaal niveau en hoe begunstigde deelname is gegarandeerd.

Deel twee

Hoofdstukken 5 en 6 onderzoeken hoe rechtbanken hebben geworsteld met het recht op handelingsbekwaamheid. Hoofdstuk 5 is de eerste analyse uit het post-VN-Verdrag tijdperk van de wijze waarop rechters omgaan met de uitdagingen van de uitvoering van het recht op handelingsbekwaamheid. Het legt uit wat de voordelen zijn van strategische rechtszaken als belangenbehartigingstechniek om de anders grotendeels onzichtbaar benarde situatie van mensen met een verstandelijke handicap te markeren.

Hoofdstuk 6 bevat een uitgebreide annotatie op de uitspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens in de zaak *Stanev t. Bulgarije*, een zaak waarin MDAC mede-verzoeker was. *Stanev* is waarschijnlijk een van de belangrijkste zaken die het Straatsburgse Hof heeft behandeld: het is de eerste zaak waarin het Hof een schending vond van het recht op vrijheid van iemand die tegen zijn wil onder curatele werd geplaatst en overgebracht naar een residentiële instelling, en de eerste 'handicapzaak' waarin het Hof een schending van artikel 3 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens heeft gevonden.

Deel drie

Hoofdstukken 7-8 onderzoeken elk drie domeinen waarin mensen als handelingsonbekwaam of incompetent worden bestempeld. Hoofdstuk 7 is een hoofdstuk uit een boek dat ik met Aart Hendriks schreef, waarin we proberen het concept handicap vanuit het gezondheidsrecht en ethiek te problematiseren. Het bevat de relevante juridische en ethische theorieën, en verkent de meest prominente rechten, beginselen en vraagstukken voor de onderlinge relatie tussen handicap aan de ene kant en het medisch recht en ethiek aan de andere kant. Het hoofdstuk bespreekt de verschillende betekenissen van de term 'handicap', en de manier waarop dit concept uiteindelijk werd gedefinieerd in het VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap. Het schetst de gevolgen die voortvloeien uit

mensenrechtennormen voor het recht op gezondheid in theorie, en voor professionals in de gezondheidszorg in de praktijk.

Hoofdstuk 8 is met Dorottya Karsay geschreven. Het is de eerste in een speciale uitgave over foltering en arbeidsongeschiktheid dat we gezamenlijk bewerkt hebben. Terugkerend naar een centraal thema van het proefschrift (met name in hoofdstukken 2, 5 en 6), namelijk de relatie tussen handelingsbevoegdheid en institutionalisering, en sommige slechte praktijken die in instellingen gebeuren: misbruik en verwaarlozing. Het zet uiteen hoe in het internationaal recht mechanismen ter voorkoming van foltering de neiging hebben om zich te concentreren op de gevangenen en politiebureaus ten koste van de mensen in psychiatrische en andere zorginstellingen, waardoor mensen met een verstandelijke handicap blootgesteld worden aan marteling en mishandeling en die ongestraft uitgevoerd worden.

Het boek eindigt met Hoofdstuk 9, waarin conclusies worden gegeven als antwoorden op de twee onderzoeksvragen. Ondanks de universele overeenkomst op het intergouvernementeel niveau, zowel over hoe handelingsbevoegdheid zit in de kern van de zogenaamde paradigmaverschuiving die het VN-Verdrag tracht in te luiden, en ook over de noodzaak van maatregelen op wetgevend, beleids en dienstverlening niveaus, bestaat er over de precieze inhoud van artikel 12 van het VN-Verdrag nog geen consensus.

In het hoofdstuk worden de beperkingen van het onderzoek, en een aantal aanbevelingen voor toekomstig onderzoek beschreven. Het extrapoleert ook een aantal beleidsimplicaties voor overheden, verdedigers van mensenrechten, internationale mechanismen van de mensenrechten en de geestelijke gezondheidszorg.

Het hoofdstuk eindigt met suggesties dat om de kloof te dichten tussen de 'smalle' mensenrechten retoriek en de geleefde realiteit kritische gesprekken aangemoedigd moeten worden: tussen diplomaten, tussen advocaten en rechters, tussen parlementariërs, en tussen het maatschappelijk middenveld en overheden.

Uiteindelijk is de conclusie die het hoofdstuk suggereert dat, hoewel het kader van mensenrechten niet voorziet in operationele details, een globale visie nodig is op respect op voor diversiteit, de verplichting om de autonomie te erkennen en om de toegang tot ondersteuning te bieden.

En het geeft mensen een middel om hun zorgen te verhogen als er iets misgaat.